

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski program w zakresie migracji”

[COM(2015) 240 final]

(2016/C 071/08)

Sprawozdawca: Stefano MALLIA

Współsprawozdawca: Cristian PÎRVULESCU

Dnia 10 czerwca 2015 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski program w zakresie migracji”

[COM(2015) 240 final].

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 19 listopada 2015 r.

Na 512. sesji plenarnej w dniach 9–10 grudnia 2015 r. (posiedzenie z dnia 10 grudnia 2015 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 161 do 10 (7 osób wstrzymało się od głosu) przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje „Europejski program w zakresie migracji” opracowany przez Komisję, ponieważ jego zdaniem odzwierciedla on nowe spojrzenie na potrzebę podjęcia problemu migracji na szczeblu europejskim oraz zachęca państwa członkowskie do wspólnego wspierania wdrożenia programu.

1.2. Niecierpiącym zwłoki wyzwaniem dla UE jest przejęcie kontroli nad obecną chaotyczną sytuacją oraz zapewnienie należytego traktowania osób ubiegających się o azyl. EKES popiera natychmiastowe utworzenie „hotspotów” (punktów szybkiej rejestracji migrantów) w celu udzielenia pomocy krajom zmagającym się z masowym napływem migrantów oraz nalega, by zapewnić im konieczne zasoby i wsparcie.

1.3. EKES jest zdania, że w związku z aktualną sytuacją UE musi ustanowić prawdziwie wspólny europejski system azylowy oparty na zharmonizowanych procedurach obowiązujących w całej UE. Obejmuje to jednolity status w zakresie azylu oraz wzajemne uznawanie decyzji azylowych, wspólną odpowiedzialność oraz wspólne starania w zakresie relokacji i przesiedlenia, a także zmienione rozporządzenie dublińskie. Potrzeba bardziej solidarnych i odporniejszych systemów podziału obciążeń, w szczególności trwałego, sprawiedliwego i obowiązkowego klucza podziału osób ubiegających się o ochronę między wszystkie kraje UE. Ponadto należy poszukiwać długoterminowych rozwiązań na wypadek, gdyby masowa migracja utrzymywała się lub wystąpiła ponownie w przyszłości.

1.4. Ludność Europy starzeje się i brakuje w niej osób z określonymi umiejętnościami, a te problemy można rozwiązać dzięki migracji. Niemniej w UE należy wprowadzić efektywniejszą politykę imigracyjną. UE powinna opracować kompleksową politykę legalnej migracji ukierunkowaną na przyjmowanie imigrantów, gwarantującą przejrzystość, przewidywalność i sprawiedliwość. Jednocześnie trzeba uznać, że imigracja nie jest jedynym sposobem radzenia sobie z niedoborami siły roboczej na rynku pracy i wyzwaniami demograficznymi, a także iż państwa członkowskie mogą rozważyć inne, bardziej stosowne rozwiązania.

1.5. Integracja migrantów i uchodźców to bardzo istotne wyzwanie, z którym UE i państwa członkowskie muszą się zmierzyć poprzez stworzenie solidnych systemów integracyjnych. EKES uważa, że koszt braku integracji znacząco przewyższa koszt integracji. Biorąc pod uwagę swoje wieloletnie zaangażowanie na rzecz Europejskiego Forum Integracji/Migracji, EKES jest przekonany, że integracja musi być procesem dwukierunkowym, w ramach którego partnerzy społeczni, lokalne władze i społeczeństwo obywatelskie odgrywają kluczową rolę. Priorytet należy nadać dostępowi do rynku pracy, a dokładniej uznawaniu kwalifikacji oraz szkoleniu zawodowemu i językowemu. Szczególną uwagę należy poświęcić integracji kobiet.

1.6. UE musi chronić swoje zewnętrzne granice. Biorąc pod uwagę złożoność obecnej sytuacji, należy podejmować działania raczej na szczeblu europejskim niż krajowym, co może oznaczać dzielenie się niektórymi krajowymi kompetencjami w tym obszarze.

1.7. Polityka zewnętrzna UE musi zostać usprawniona w każdym obszarze i powinna koncentrować się na pomocy krajom pochodzenia imigrantów w osiągnięciu odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa ludzi, stabilizacji i dobrobytu. EKES ma pełną świadomość, że jest to długoterminowy cel nacechowany olbrzymimi trudnościami.

1.8. Konieczne jest urzeczywistnienie współpracy w dziedzinie readmisji w celu zapewnienia efektywnego wdrożenia dyrektywy powrotowej we właściwym czasie.

1.9. Społeczeństwo obywatelskie odgrywa istotną rolę w przewycięzaniu kryzysu migracyjnego, na przykład poprzez fakt, że stanowi pierwszy kontakt dla migrantów po ich przybyciu i organizuje dalsze działania służące integracji migrantów w społeczeństwie i na rynku pracy. Niezbędne są działania rządów, władz lokalnych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego na rzecz stworzenia kulturowego i społecznego konsensusu wśród europejskich narodów w odniesieniu do tego, że inwestowanie w integrowanie imigrantów ze społeczeństwem i rynkiem pracy jest ważne i korzystne.

1.10. EKES wzywa zatem UE i państwa członkowskie do zwiększenia finansowania i materialnego wsparcia dla krajowych organizacji pozarządowych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

1.11. Konieczne jest zapewnienie odpowiednich środków finansowych poprzez wspólne wysiłki całej wspólnoty państw. Należy przy tym jasno stwierdzić, że wydatki państw członkowskich na przyjmowanie i integrację osób ubiegających się o azyl i uchodźców nie mają stałego lub strukturalnego charakteru, w związku z czym nie należy ich uwzględniać w obliczeniach strukturalnego deficytu budżetowego. Pozyskiwanie niezbędnych środków nie może odbywać się kosztem istniejących środków na cele społeczne w UE. Podważyłoby to akceptację ze strony części ludności.

2. Komunikat Komisji i najnowsze wydarzenia

2.1. Dnia 13 maja 2015 r. Komisja Europejska opublikowała komunikat pt. „Europejski program w zakresie migracji”. W okresie od czerwca do października komunikat ten oraz wynikające z niego wnioski wykonawcze były następnie przedmiotem dyskusji różnych gremiów Rady. EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji i uważa, że jest on kompleksowy, a jednocześnie skupiono się w nim na kluczowych kwestiach.

2.2. Trwa wdrażanie inicjatyw zaproponowanych w programie i większość państw członkowskich stopniowo zaczyna zdawać sobie sprawę z tego, że do skutecznego stawienia czoła wyzwaniu stwarzanemu przez migrację doprowadzą jedynie zbiorowe przedsięwzięcia oparte na zasadzie solidarności i współodpowiedzialności. Skuteczne działania wymagają zaangażowania większych zasobów z budżetu UE, a także zwiększonego wkładu państw członkowskich. Należy przy tym jasno stwierdzić, że wydatki państw członkowskich na przyjmowanie i integrację osób ubiegających się o azyl i uchodźców nie mają stałego lub strukturalnego charakteru, w związku z czym nie należy ich uwzględniać w obliczeniach strukturalnego deficytu budżetowego.

2.3. Jeśli chodzi o finansowanie, UE potroiła zasoby i środki przeznaczone na wspólne operacje agencji Frontex: Posejdon i Tryton. Oprócz tego kilka państw członkowskich udostępniło swoje statki i samoloty. Komisja Europejska przydzieliła również 1,8 mld EUR z budżetu UE na utworzenie nadzwyczajnego funduszu powierniczego na rzecz stabilizacji oraz eliminowania przyczyn nieuregulowanej migracji w Afryce, przekazała 60 mln EUR na doraźną pomoc dla państw członkowskich pierwszej linii, zaproponowała wyasygnowanie 50 mln EUR na program przesiedleń i odblokowała 30 mln EUR na regionalny program rozwoju i ochrony.

2.4. Przywódcy UE zobowiązali się do zwiększenia nakładów na Frontex, Europol i EASO w celu wzmocnienia zewnętrznych granic UE, ze szczególnym uwzględnieniem „hotspotów”, co ma zapewnić identyfikowanie, rejestrowanie i pobieranie odcisków palców od migrantów. Niemniej wsparcie finansowe UE jest konieczne w celu zagwarantowania, by „hotspoty” działały efektywnie i by udało się osiągnąć cel, w jakim je stworzono.

2.5. Na posiedzeniach Rady w lipcu i wrześniu osiągnięto porozumienie w sprawie relokacji 160 000 migrantów z Grecji i Włoch oraz przesiedlenia kolejnych 22 000 osób potrzebujących ochrony międzynarodowej. Pomyślne wdrożenie tych decyzji, przy czym proces ten dopiero się rozpoczął, ma kluczowe znaczenie dla powodzenia jakiegokolwiek przyszłej polityki migracyjnej UE.

2.6. W dniu 23 września 2015 r. Komisja Europejska przyjęła 40 decyzji o naruszeniu przepisów przez kilka państw członkowskich, które nie wdrożyły prawodawstwa ustanawiającego wspólny europejski system azylowy. EKES przyjmuje tę decyzję z zadowoleniem, ale jest bardzo zaniepokojony faktem, że Komisja musiała posłużyć się tym mechanizmem, aby przekonać państwa członkowskie do należytego wdrożenia prawa UE w tej kluczowej kwestii.

2.7. Pewne decyzje na arenie międzynarodowej mogą potencjalnie prowadzić do poprawy sytuacji ogólnej. Chodzi o zwiększenie zasobów budżetowych w celu zapewnienia uchodźcom natychmiastowego wsparcia, rozszerzenie dialogu i współpracy z państwami nieczłonkowskimi, takimi jak Liban, Jordania i Turcja oraz krajami kandydującymi Bałkanów Zachodnich, jak również zintensyfikowanie pomocy humanitarnej w 2016 r. i ustanowienie nadzwyczajnego funduszu powierniczego na rzecz Afryki. Pozyskiwanie niezbędnych środków nie może odbywać się kosztem istniejących środków na cele społeczne w UE. Podważyłoby to akceptację ze strony części ludności. EKES z zadowoleniem przyjmuje poparcie przez Radę Europejską wspólnego planu działania z Turcją w dniu 23 września 2015 r. jako części kompleksowego programu współpracy opartego na wspólnej odpowiedzialności, wspólnych zobowiązaniach i realizacji.

3. Przewycięzanie kryzysu

3.1. Natychmiastowe działanie

3.1.1. Koncepcja inteligentnych granic, od dawna oczekiwana, jest przyjmowana z zadowoleniem. Głównym wyzwaniem związanym z silniejszymi, inteligentnymi granicami jest zadbanie o to, aby prawa człowieka migrantów nie były łamane. Ponadto nie powinno się podważać zasady *non-refoulement*, nawet jeśli może się to okazać wyzwaniem, ponieważ rozróżnienie między uchodźcą a osobą migrującą z przyczyn ekonomicznych nie zawsze jest wyraźne i proste. W ramach inteligentnych granic należy w pełni respektować podstawowe prawa i wolności.

3.1.2. Układ z Schengen jest jednym z filarów UE i ma więcej niż tylko symboliczne znaczenie dla integracji europejskiej. Jest jednym z najbardziej odczuwalnych praw, którymi cieszą się obywatele europejscy, ponieważ umożliwia rzeczywiste korzystanie z tego, czym jest Europa bez granic. EKES pragnie, aby normalne funkcjonowanie systemu Schengen zostało jak najszybciej przywrócone, i zdecydowanie apeluje o podjęcie przez państwa członkowskie wszelkich możliwych kroków, które zapobiegą trwałemu rozpadowi tego systemu.

3.1.3. Do tej pory osiągnięto porozumienie o relokacji 160 000 uchodźców w UE. Szybka realizacja tego porozumienia pozwoliłaby na zebranie wielu cennych doświadczeń, pozwalających na wypracowanie długoterminowych rozwiązań na wypadek, gdyby masowe przepływy osób utrzymywały się lub wystąpiły ponownie w przyszłości. EKES uważa, że należy przyjąć bardziej ambitne podejście. Globalne masowe przepływy osób nie zmniejszą się przez wiele najbliższych lat.

3.1.4. W interesie wszystkich państw członkowskich leży wdrożenie solidarnego i solidnego systemu rozwiązań na wypadek, gdyby masowa migracja miała utrzymywać się w przyszłości. Natychmiastowe środki muszą stanowić trwałe, sprawiedliwe i obowiązkowy system podziału obciążeń, przy czym osoby ubiegające się o ochronę powinny być rozdzielane pomiędzy wszystkie kraje UE. Musi on opierać się na stałym kluczu podziału na podstawie szeregu czynników, takich jak wielkość gospodarki i terytorium danego kraju, PKB, liczba ofert pracy i niedobór specjalistów, istnienie społeczności i mniejszości o tej samej przynależności narodowej lub etnicznej w kraju przyjmującym. Taki klucz podziału powinien być okresowo poddawany przeglądowi. Preferencje osoby ubiegającej się o azyl powinny również być brane pod uwagę, jeżeli wiążą się z kwestiami, które ułatwiłyby integrację (np. znajomość języka, posiadanie rodziny w danym kraju itp.). Należy mieć nadzieję, że w ten sposób zakończą się nieprzerwane, toczące się w atmosferze braku zgody posiedzenia Rady, które szkodzą wizerunkowi Europy.

3.1.5. EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycję aktywowania mechanizmu ochrony ludności oraz zmobilizowania zespołów wsparcia zarządzania migracją, jak również zespołów szybkiej interwencji na granicy w celu wspomoczenia państw członkowskich w przewycięzaniu sytuacji kryzysowych.

3.1.6. EKES z zadowoleniem przyjmuje również zwiększenie środków finansowych UE na rzecz agencji Frontex, EASO i Europolu w 2015 r. oraz zwiększenie o 600 mln EUR funduszy dla tych trzech agencji w 2016 r. w celu udzielenia pomocy najbardziej obciążonym państwom. Działania te muszą być uzupełnione o skuteczną politykę w zakresie powrotów. Obecnie tylko 38 % osób, w przypadku których nie stwierdzono potrzeby ochrony, zostało zawróconych do kraju pochodzenia.

3.1.7. Niezbędne jest ściślejsze powiązanie pomocy UE dla krajów rozwijających się z wewnętrznymi reformami, jak również wspieranie skutecznej współpracy w kwestiach migracji, w szczególności legalnej migracji (w tym tymczasowych przepływów i wiz) oraz polityki w zakresie powrotów. Jest jednak rzeczą ważną, aby państwa członkowskie UE honorowały swoje zobowiązanie do wyasygnowania 0,7 % dochodu narodowego brutto (DNB) na pomoc rozwojową.

3.1.8. EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycję nasilenia działań dyplomatycznych w celu zaangażowania krajów pochodzenia i krajów tranzytu we współpracę w odpowiedzi na postawione wyzwanie. Pierwszym spotkaniem w ramach tych prac był szczyt poświęcony migracji, który odbył się w dniach 11–12 listopada 2015 r. w Valletcie.

3.1.9. Należy tu koniecznie podkreślić, że UE musi zarówno słuchać swoich partnerów, jak i z nimi rozmawiać, a przede wszystkim traktować ich właśnie jak partnerów. Ciągłe jest wiele nieporozumień i różnic spojrzenia między UE a jej partnerami w Afryce i na Bliskim Wschodzie, jeśli chodzi o cele, które mają być osiągnięte, oraz środki, których należy użyć.

3.1.10. EKES z zadowoleniem przyjmuje deklarację UE w zakresie kontynuowania bliższej współpracy z organizacjami międzynarodowymi, takimi jak UNHCR, UNDP, IOM i Czerwony Krzyż. Niemniej zauważa, że wiele państw członkowskich UE nie wywiązuje się ze swoich zobowiązań, czego przykładem może być mizerny poziom wsparcia na rzecz Światowego Programu Żywnościowego.

3.1.11. EKES z zadowoleniem przyjmuje również propozycję Komisji w zakresie zwiększenia pomocy humanitarnej o 300 mln EUR w 2016 r. w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb uchodźców.

3.1.12. EKES popiera zasadę wzajemnego uznawania decyzji o udzieleniu azylu. Zgodnie z art. 78 TFUE, Unia powinna opracować wspólną politykę w dziedzinie ochrony międzynarodowej, obejmującą „jednolity status [...] obowiązujący w całej Unii”. Jeśli taki status UE nie jest nadawany przez agencję UE, jedynym rozwiązaniem jest wzajemne uznawanie decyzji krajowych.

3.1.13. EKES w pełni popiera podjęte przez Komisję zobowiązanie do przedłożenia propozycji w sprawie reformy rozporządzenia dublińskiego do marca 2016 r. Popiera również zobowiązanie Komisji do przedstawienia w tym samym czasie nowego pakietu dotyczącego legalnej migracji, w tym zmienionej dyrektywy w sprawie niebieskiej karty.

3.1.14. Ochrona granic zewnętrznych powinna być wspólnym przedsięwzięciem UE, w ramach którego państwa członkowskie łączyłyby zasoby fizyczne i intelektualne.

3.1.15. EKES w pełni popiera natychmiastowe utworzenie „hotspotów”. Niemniej muszą być one w pełni obsadzone i należy zapewnić im wszelkie niezbędne zasoby, aby mogły efektywnie funkcjonować. W krajach takich jak Włochy i Grecja, do których każdego dnia docierają tysiące migrantów, tylko połączenie znaczących środków finansowych i fizycznych może zapobiec całkowitemu chaosowi.

3.1.16. EKES podziela poważne zaniepokojenie UNHCR procesem rejestracji i selekcji, który odbywa się w „hotspotach”, gdy tylko imigranci dotrą do granic UE.

3.2. Długoterminowe działanie

3.2.1. UE może ograniczyć przepływy migracyjne do rozsądnych rozmiarów tylko wtedy, gdy znacząco zaangażuje się w rozwiązywanie szeregu problemów dotyczących krajów pochodzenia. Długoterminowy cel osiągnięcia stabilizacji, pokoju i dobrobytu będzie wymagał bezprecedensowego działania, ze strony nie tylko Europy, lecz całej społeczności międzynarodowej. UE musi podejmować próby intensyfikowania działań międzynarodowych, szczególnie za pośrednictwem ONZ.

3.2.2. UE musi rozszerzyć swoją obecność instytucjonalną w kluczowych krajach pochodzenia i tranzytu poprzez stworzenie określonych ośrodków migracyjnych funkcjonujących jako tymczasowe lub stałe jednostki przetwarzające wnioski osób ubiegających się o azyl. Więcej uwagi i pomocy wymagają kraje takie jak Algieria, Maroko, Mali, Libia, Liban i Turcja.

3.2.3. EKES uważa, że jednym z głównych celów programu jest uruchomienie takiej polityki migracyjnej UE, która umożliwi legalną migrację, a jednocześnie będzie stymulować efektywną integrację migrantów. EKES oczekuje na pierwsze wnioski ustawodawcze i propozycje polityki w tych dziedzinach i jest gotowy do wsparcia Komisji Europejskiej w opracowywaniu tych dokumentów.

3.2.4. EKES zachęca państwa członkowskie do pełnego respektowania i aktywnego wdrażania konwencji genewskiej z 1951 r. i nieopoddawania się presji, by ograniczyć poziom ochrony i usług zapewnianych uchodźcom.

3.2.5. EKES popiera wspólną politykę azylową opartą na uproszczonych, wspólnych procedurach. Taka polityka musi być również oparta na wspólnej definicji statusu uchodźcy oraz praw związanych z tym statusem w celu uniknięcia sytuacji, w której uchodźcy będą wyszukiwać sobie państwo oferujące „najlepsze traktowanie”.

3.2.6. Należy dalej rozwijać system informacji o kraju pochodzenia. Wnioski o azyl od obywateli pochodzących z tego samego państwa i prawdopodobnie znajdujących się w podobnej sytuacji często zostają odmiennie rozpatrzone. Funkcjonujący system powinien być elastyczny i wystarczająco niezawodny, aby pozwalał na analizowanie i przetwarzanie informacji o wydarzeniach w krajach pochodzenia w czasie rzeczywistym. Należy stale zacieśniać współpracę między służbami bezpieczeństwa państw członkowskich, jako że są one istotnym źródłem informacji.

3.2.7. Należy nadać większy priorytet organizowaniu legalnej migracji i polityce wizowej, digitalizacji tego procesu, uznawaniu kwalifikacji i osiągnięciu mobilności edukacyjnej.

3.2.8. UE powinna być bardziej zaangażowana w zarządzanie powrotami oraz we wsparcie środków dotyczących reintegracji. Pilotażowy projekt związany z powrotami do Pakistanu i Bangladeszu ma niewielkie odniesienie do obecnej sytuacji kryzysowej. EKES zdecydowanie zaleca zaplanowanie i wdrożenie podobnych projektów, z odpowiednim finansowaniem oraz wsparciem instytucjonalnym.

3.2.9. Zacieśnienie kontroli granicznych w krajach tranzytu, zintensyfikowanie patroli morskich oraz niszczenie statków przemytniczych może być pomocne, nie są to jednak jedyne zrównoważone sposoby umożliwiające przezwyciężenie problemu. UE obrała właściwą drogę, jeśli chodzi o wszechstronne podejście pozwalające na lepsze wykorzystanie różnorodnych instrumentów oraz znaczących zasobów.

3.3. Społeczeństwo obywatelskie

3.3.1. Społeczeństwo obywatelskie odgrywa istotną rolę w przezwyciężaniu kryzysu migracyjnego. Jego podmioty mogą zapewnić niezbędną pomoc, stanowiąc konieczne pierwsze ogniwo reakcji na przybycie migrantów. Społeczeństwo obywatelskie może jednak odegrać nawet większą rolę, jeśli chodzi o długoterminowe działania na rzecz integracji migrantów w społeczeństwie. Społeczeństwo obywatelskie może przyjąć podejście oparte na relacjach między konkretnymi ludźmi, które są tak ważne na wszystkich etapach przyjmowania i osiedlania uchodźców.

3.3.2. EKES pochwała solidarność wykazaną przez niektóre grupy społeczeństwa obywatelskiego oraz osoby prywatne, które ochotniczo pomagały ubiegającym się o azyl. Tej spontanicznej i pozytywnej reakcji brak jednak odpowiedniej skali, umożliwiającej skuteczne poradzenie sobie z postawionymi wyzwaniami. EKES wzywa państwa członkowskie UE, by uznały i doceniły rolę odgrywaną przez społeczeństwo obywatelskie, zwiększając swoją pomoc na rzecz krajowych organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego w celu zapewnienia lepiej zorganizowanej i skuteczniejszej reakcji. Na rządach państw członkowskich spoczywa specjalne zobowiązanie do identyfikowania na ich terytoriach grup społeczeństwa obywatelskiego oraz nawiązania z nimi kontaktów, a także do zintensyfikowania pomocy w celu zwiększenia ich potencjału.

3.3.3. EKES zaleca ponadto, by Komisja poczyniła starania o zapewnienie państwom członkowskim większych środków za pomocą umów o partnerstwie dotyczących funduszy strukturalnych, by skierować większe środki z funduszy EFS i EFRR na zarządzanie przepływami migracyjnymi oraz działania integracyjne. Głównymi odbiorcami takich funduszy powinny być organizacje pozarządowe oraz organizacje działające w terenie. Powinny to być dodatkowe środki oprócz funduszy obecnie zapewnianych w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.

3.3.4. EKES zwraca uwagę na Europejskie Forum Migracji, które zastąpiło Europejskie Forum Integracji utworzone w 2009 r. przez EKES i Komisję Europejską. Forum jest platformą dialogu między europejskimi instytucjami i społeczeństwem obywatelskim w obszarach imigracji, azylu i integracji migrantów.

4. Integracja w społeczeństwie i na rynku pracy

4.1. EKES uznaje za istotne i bardzo słuszne ustanowienie przejrzystego, przewidywalnego i sprawiedliwego systemu legalnej migracji na teren UE. Ludność Europy starzeje się, a tempo jej wzrostu wynosi około 0,2 % rocznie, czyli znacznie poniżej poziomu zastępowalności. Szacuje się, że do 2050 r. w Europie liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszy się o około 30 mln i, o ile nie zostaną bezwzględnie podjęte jakiegokolwiek działania, wskaźnik obciążenia demograficznego będzie gwałtownie wzrastał w większości państw członkowskich UE, wydajność spadnie, przedsiębiorstwa będą zamykane, a koszty utrzymania usług, zwłaszcza na rzecz starzejącej się populacji, znacznie wzrosną.

4.2. Przez zbiorcze, zorganizowane działania oparte na solidarności UE może przekształcić obecną sytuację w szansę zmiany aktualnego trendu demograficznego oraz jego następstw społeczno-gospodarczych. Zintegrowanie migrantów z rynkiem pracy prowadzi do wzrostu gospodarczego i służy ich niezależności. Z drugiej strony rozwiązania z zakresu polityki, w których zaniedbuje się integrację, powodują przeniesienie ciężaru wspierania migrantów na infrastrukturę publiczną i mogą prowadzić do napięć społecznych o znacznych konsekwencjach.

4.3. EKES dostrzega fakt, że integracja jest ściśle zależna od integracji na rynku pracy. Niemniej istnieje kilka czynników związanych z wpływem imigracji na rynek pracy, które należy wyjaśnić. Obejmują one wpływ obecności imigrantów na poziom płac, dostępność miejsc pracy i presję na system budżetowy (związaną z opieką zdrowotną i szkolnictwem) oraz skutki wielokulturowości.

4.4. Komisja sporządziła już opinię rozpoznawczą⁽¹⁾, która była podstawą do przygotowania konferencji ministerialnej w Saragossie w 2010 r.⁽²⁾, kiedy to przyjęto ważną deklarację w sprawie integracji imigrantów na rynku pracy i wyzwań stojących przed organami europejskimi i krajowymi oraz partnerami społecznymi.

4.5. Badania wskazują, że ogólnie wkład migrantów na rzecz gospodarki jest większy niż czerpane przez nich korzyści, ich wpływ na system podatkowy jest minimalny, a przy tym wspomagają ograniczanie deficytu demograficznego w Europie oraz stymulują wzrost gospodarczy. Skutki migracji nie są jednak odczuwane w jednakowy sposób we wszystkich regionach Europy, trzeba więc uważnie oceniać je na poziomie lokalnym. Ponadto istnieje zauważalna różnica między zorganizowanym przyjazdem migrantów w rezultacie wdrażania polityki, a nagłym napływem tysięcy migrantów, dla których trudno zapewnić obsługę i którzy stwarzają poważne obciążenie dla struktur lokalnych, regionalnych i krajowych, jak miało to miejsce w minionych tygodniach.

4.6. Integracja migrantów na rynku pracy zależy od szeregu czynników, takich jak poziom bezrobocia w krajach przyjmujących, umiejętności migrantów, poziom tych umiejętności, przygotowanie językowe oraz odbyte formalne szkolenia przed wyjazdem, organizacje i struktury w krajach przyjmujących ułatwiające integrację imigrantów, w tym uchodźców, na rynku pracy. To właśnie w tych obszarach kluczową rolę odgrywa społeczeństwo obywatelskie.

4.7. Niemniej istnieją inne czynniki, które utrudniają szybką integrację, takie jak uznawanie kwalifikacji, przeszkody biurokratyczne, brak przejrzystości, błędne postrzeganie migrantów przez opinię publiczną, wykorzystywanie i trudności prawne wynikające z przestarzałych przepisów oraz niewdrożenie lub powolna transpozycja prawa UE.

4.8. Związki zawodowe i stowarzyszenia pracodawców mają do odegrania kluczową rolę w podejmowaniu wyzwania integracji imigrantów na rynku pracy. EKES zaleca, by partnerzy społeczni byli w pełni zaangażowani w tworzenie, rozwijanie oraz wdrażanie polityki integracji i powiązanych środków oraz w działania następcze na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim.

⁽¹⁾ Dz.U. C 354 z 28.12.2010, s. 16.

⁽²⁾ <http://www.integrim.eu/wp-content/uploads/2012/12/Report-20101.pdf>, <https://www.uclm.es/bits/archivos/declaracionzaragoza.pdf>

4.9. Rząd, władze lokalne i regionalne oraz partnerzy społeczni muszą działać razem, aby osiągnąć konsensus społeczny w zakresie sposobów i środków włączania migrantów w gospodarkę i społeczeństwo, przede wszystkim w celu uniknięcia konfliktów między różnymi grupami znajdującymi się w niekorzystnej sytuacji.

4.10. Społeczeństwo obywatelskie odgrywa istotną rolę, pomagając migrantom w uzyskaniu dostępu do edukacji, szkoleń i miejsc pracy oraz zwalczając przejawy dyskryminacji w sektorze szkolnictwa, na rynku pracy i w społeczeństwie jako całości.

Bruksela, dnia 10 grudnia 2015 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Georges DASSIS
